

Hakan Kaynar

Ankara'nın Duygusal Tarihi

Araştırma - İnceleme

İÇİNDEKİLER

BAŞLARKEN	7
-----------------	---

ANKARA’NIN DUYGUSAL TARİHİ

İhtiyatlı körlük	11
Sorunlu vicdan.....	33
Çoğul düşmanlık	43
İkircikli hayret	55

BOZKIRDA JAM SESSION

Vüs’at O. Bener, dünyayı yener!	67
Ölmek ya da cihatburak olmak!	75
Kırık senfoni	87
Şu an Ankara’da, nerede?	97
Gölgelerin karnavalı.....	105
Babil’e yağmur yağıyor, Şiştane ıslanıyordu!.....	117
Bıçakçı’yı okurken: Sordum, cevapladım	125

ANKARA’NIN DUYGUSAL TARİHİ

İhtiyatlı körlük

Artık şehirde kimse kimseyle karşılaşmıyor

Muzaffer Buyrukçu, ressam Balaban’la karşılaşmasını yazar. Yıl 1975, tarih 30 Ocak. Buyrukçu’nun Ankara yılları. Yazar taşra kökenli olsa da hayatının çoğunu Ankara ve İstanbul’da geçirmiş bir şehirlidir¹ ya da kendini öyle hissetmektedir. Belki de bu yüzden veya aralarındaki farkın altını çizmek için Balaban’ı hep bir ağızla konuşturur günlüğünde. Ressamla yazar, Zafer Meydanı’nın altında, meydanla aynı adı taşıyan çarşının en küçük dükkânlarından biri olan Toplum Kitabevi’nde karşılaşırlar. Birlikte, çarşının hemen girişindeki salonda hazırlığı yapılan Balaban’ın sergisine uğrayıp sonra da yine ressamın isteğiyle, sergi davetiyelerini postalamak için Kızılay Meydanı’ndaki postaneye giderler. Yağmurlu bir gündür, dolayısıyla şehir telaşlı. Hızla yürürler. Belki hissettiklerinde bütün bunların da etkisi var. “Kent bir işkence,”

1 *Sıcak İlişkiler* (Kültür Bakanlığı, Ankara, 2008) ismiyle yayınlanmış bir başka günlükler toplamı kitabının arka kapağında okurlara şöyle tanıtılır Buyrukçu: “1930 yılında Niğde’nin Fertek köyünde doğdu, bir yaşındayken ailesiyle birlikte göç ettiği İstanbul’da büyüdü. [...] Aşçı, sütçü, kunduracı çıraklığı yaptı; inşaat işçiliği frezecilik, pedalcılık, hâl katipliği, gazetecilik, memuriyet dahil pek çok işe girip çıktı.”

der Balaban, “Biliyor musun, insan kırdığkene korku duymuyor, sınırları bozulmuyor. Toprak var ya toprak. Ekip biçtiğin, üzerine bastığın, yatıp uyuduğun, güven veriyor insana.” Bu sırada bir saçığın altında, yağmurun dinmesini bekliyorlar. Buyrukçu önce doğada da korkulacak şeylerin, tehlikelerin olduğunu söyler ama bunlar hep orada, ortada, görünür yerlerdedir. Ama şehir önce “erinçli, güvenilir bir yer izlenimi bırakır kişide, aslında binbir belâyla dolu bir kapalı kutudur.” Sonra söz Balaban’da: “Keklik gibi seke seke yaşayacan kentte. Her kılmıttan, her bakıştan huylanacan. Önünde, arkada, sağında, solunda gözlerin olacak ki saldırganların saldırılarını püskürtesin.”²

Ressam Balaban, artık evrensel olmuş bir şehir deneyimini anlatıyor. Sanki kendisinden yıllar önce bambaşka bir coğrafyada yaşamış, hatta adını bilmediğinden emin olabileceğimiz birine, Alman sosyolog Georg Simmel’e atıfta bulunuyor. Simmel, metropol insanlarının birbirlerine karşı takındıkları zihinsel tavra “ihtiyat” adını verir. Herkesin herkesi tanıdığı köyün aksine, şehirde insanlar birbirlerine temkinli yaklaşırlar. İhtiyat şehirdeki olası tehlikelerden kaynaklanmaz sadece. Kasabada yolda karşılaştığı insanların hepsini selamlayan birinin şehirde tanısın tanımasını aynısını yapması imkânsızdır. Buna, der Simmel, bir de “metropol hayatının gelgeç unsurları” eklenince insanlar haklı olarak güvensiz, ihtiyatlı bir tavır takınır. Hatta “bu ihtiyatlılık yüzünden yıllardır komşumuz olan insanları bile görünce tanımayız genellikle.”³ Gülten Akın “kente son kapıdan” giren göçmenlerin ağzından tek bir dizede söyler bunu: “Gözleriyle tükürmesini öğrenmiş.”⁴ Aslında yukarıdaki diyalogda hem Balaban hem Buyrukçu kendi güvensizlik duygularını şehre yüklüyor. Balaban’ı kekliğe dönüştüren, şehrin kendisi değil, onun şehirle ilgili hissettikleri. Şehir önce duyguları sonra da düşünceleri belirliyor. Her şehir aynı şeyleri mi hissettirir peki onu deneyimleyene?

2 Muzaffer Buyrukçu, *Sayıllı Günler*, Çağdaş Yayınları, 1986, s. 44-5.

3 Georg Simmel, “Metropol ve Zihinsel Hayat”, *Bireysellik ve Kültür*, s. 317-329, Türkçesi: Tuncay Birkan, Metis, 2009, s. 322.

4 Gülten Akın, “Seyran Destanı, Birinci Bölüm”, s. 49-115. *Ağıtlar ve Türküler 1972-1983*, 3. Baskı, YKY, 2016, s. 54.